

Jak przodek Sędziwoja z Łukowicy z Jagiełłą wojował

16.12.2007.

Zmieniony 16.12.2007.

Specjalne podziękowania dla profesora Jerzego Antoniego Ostoja Sędzimira, potomka panów łukowickich, który teksty te zebrał i udostępnił jak przodek Sędziwoja z Łukowicy przeciwko Jagielle wojował

Paprocki(1) stwierdza, że Sędziwojowie i Sedzimirowie „idą od Ścibora sławnego wojewody króla Ludwika”. O jego dziejach i czynach wiele pisze Długosz, najwięcej informacji zawiera monografia Morawskiego(2). Jednakże już w połowie XV wieku część rodu Ostojów posługuje się wyłącznie imionami Sędziwój lub Sędzimir przejmującymi stopniowo rolę nazwiska. Między innymi wskazuje na to edykt królewski(3), przychylający się do pokornej prośby Sędziwoja z Łukowicy („humiles petitiones maiestati nostrae pro facte nobilis Sandiuogi de Lukowicze” do przeniesienia dziedzictwa „Łukowicze” z prawa polskiego na magdeburgskie. Zdziwiająca jest, że dokument ten wydano w sierpniu 1444 we Waradynie (in Waradino ... Anno Domini quadringetesimo quadragesimo quarto”) w więc na jakimś postoju w drodze pod Warnę, mniej więcej miesiąc przed bitwą!

Ostoj - herb rodu Sędziwoja

Trzeba by się zastanowić czy Łukowica nie powinna powrócić do herbu dawnych właścicieli (sugestia administratora strony)

Morawski twierdzi, że na Węgrzech działało kolejno kilku Ściborów herbu Ostoj. Szajnoch(4) pisze „Z siostrą króla polskiego Kazimierza, starszą królową węgierską Elżbietą (żoną Roberta ojca Ludwika) ... weszło mnogo polszczyzny do Węgier. We fraucymerze młodej królowej polskiej znajdowała się córka jej stryjecznego brata, gniewkowska księżniczka Elżbieta, rodzona siostra Władysława Białego. ... Młoda królowa węgierska wydała ją za księcia, czyli bana, podwładnej Węgrom Bośni, Stefana Kostromancica. Z nowo poślubioną księżniczką bośniacką rozszerzyła się polszczyzna po bośniackich obszarach słowiańszczyzny. Towarzystwo tam księżniczce polskiej wielu Polaków, między innymi sławny później w dziejach węgierskich młody Scibor syn wojewodzica poznańskiego” (? J.S).

„Ważniejszy jest drugi Ścibor, prawdopodobnie syn Sędziwoja, który zjawia się na dworze króla Zygmunta w 1386 roku. Otrzymuje zamek Beczko, który ogromnie rozbudowuje. W roku 1397 zostaje obergespanem pressburskim, wkrótce potem wojewodą siedmiogrodzkim.. Żonaty z Dobrochą (prawdopodobnie Polką), wiąże swe losy z Węgrami”. W przegranej bitwie z Turkami, pod Nikopolem, podobno uratował królowi życie. Później walczy o przywrócenie królowi władzy. Ranny we wielu bitwach. Zygmunt twierdzi, że zawdzięcza mu zachowanie korony. W roku 1410 w imieniu króla Zygmunta, opowiadającego się po stronie zakonu, mediuje między krzyżakami i Jagiełłą (jeszcze tydzień przed Grunwaldem!). Pisze o tym Długosz, dość obszernie omawia to Szajnocha. Wkrótce potem napada Polskę, zajmuje Sącz. Szczęśliwie zostaje przepędzony. W 1412 negocjuje, w imieniu króla, sprawę zastawu miast spiskich (Lubowla, Koszyce, Wyszehrad). Bierze udział w soborze w Konstancji (w jego dokumentach jest wymieniany jako „ ein Stieber von Polen”). Umiera we wieku 70 lat. Zostawia dwu synów, starszy zostaje biskupem Jegierskim, młodszy dziedziczy Beczko i zostaje wojewodą Siedmiogrodzkim. ‐ Ścibor przyjął indygenat węgierski lecz szczyił się polskim pochodzeniem i herbem.

W muzeum historycznym, na zamku w Budapeszcie, widziałem wykonaną z czerwonego marmuru, płytę nagrobną Ścibora. Widoczna jest na niej, naturalnej wielkości postać mężczyzny, w zbroi, lecz bez hełmu, wspierającego stopy na małym lwie. Uzbrojenie stanowią miecz, tkwiące w zewnętrznej części pochwy miecza dwa dziuryty, oraz włócznia. Na tarczy herbowej jest herb Ostoj (nieco zmodyfikowany. .Między półksiężycami, zamiast miecza widnieje krzyż ‐ Osoria J.S.?). Wyrazista twarz, bez brody lecz z niewielkim wąsem, bujne włosy sięgające omal ramion. W górnym prawym rogu coś w rodzaju ozdobnej czapki. Tabliczka muzealna informuje „Stibor kiralyi fokamaras siremleke 1430 as erek” Ścibor ufundował kaplicę przy kościele św. Katarzyny w Krakowie. Jest ona obecnie trudno dostępna gdyż została włączona do klauzury sąsiadujących z kościołem sióstr Augustianek. Za ich zgodą miałem możliwość oglądnięcia wnętrza kaplicy. Kościół, w którym Austriacy ulokowali na wiele lat magazyny, uległ znacznej dewastacji. W kaplicy nie dochowało się nic z dawnego wystroju. Jedyнным śladem przypominającym fundatora są, umieszczone na XIX wiecznym chórze, dekoracyjne tarcze herbowe. Każda z nich jest podzielona na cztery części, z których dwie zajmuje Ostoj, pozostałe dwie głowy gryfa (orła?). Podobno stanowią one odwzorowanie, widocznych jeszcze pod koniec XiX w. fragmentów fresków.

(1) B. Paprocki, Ogród Królewski, Praga 1599 (2) K .Morawski, Ścibor ze Ściborzyc i Pipppa Spano, Kraków 1907 (3) Kop. Kraków, Arch. Państw., Oddz. I, Castrensia Sandecensia, t.108, s. 853 ‐ 6 . Wpis w dniu 31 lipca 1599 wg. oryginału przedłożonego przez szlach. Stanisława Sędzimira. Tytuł: Oblata privilegii per nobilem Stanislaum Sendzimir. (4) Szajnocha, Jadwiga i Jagiełło, Warszawa 1969.